

KİTAP TANITIMI

Cafer Sadık Yaran, **Bilgelik Peşinde: Din Felsefesi Yazıları**,
Ankara, Araştırma Yay., 2002, (325 sayfa)

Müslümanlar, yaklaşık üç asırdır “yöntem” arayışı içindedirler. Söz konusu zaman aralığında, yüzleşilmek durumunda olunan sorunların çözümü için birbirinden oldukça farklı yöntemler benimsendi: Pozitivizm, Darwincilik, materyalizm, ruhçuluk, tarihsellik, hermönetik, yapısalcılık, yapısökümcülük, burada anlatabilecek onlarca örnekten sadece bir kaçadır. Vurgulamak istediğimiz nokta, Müslüman düşünürlerin arayışına yön veren ana unsurların, isimlendirmelerden de anlaşılacağı üzere, Batılı olmasıdır. Sorun, kaynağın Batılı oluşunda değildir elbette, onun nasıl alımlandığıdır. Sözü edilen arayış sürecinde, şu ana kadar, belli bir mihver olmaksızın, kaynağın değişmesiyle birlikte benimsenen yöntemlerin de değiştiğine tanık olduk. Hal böyle olunca, yöntemler hem kalıcı olmadı, hem de çözüm üretimine katkıda bulunamadı. Ne yazık ki, bu silsile halen devam ediyor. Bir açıdan zenginlik olan bu durum bir başka açıdan sorunların çözümsüzlüğünün de önemli bir nedenidir.

“*Bilgelik Peşinde*” adlı kitabın önemi yukarıdaki paragrafta dile getirilen atmosfer içinde anlamlıdır. Kitabın adı her ne kadar yine bir arayışı ima ediyorsa da, “bilgelik” belli bir sürekliliğin ve kalıcılığın işareti olarak karşımıza çıkmaktadır. Bilgelik, bütün değişim ve dönüşümler içinde bir pozisyonun/duruşun adıdır. Burada şuna dikkat etmek gerekmektedir: Bilgelik yukarıda anılan metodolojilere ek bir metodoloji değildir, aksine bunları ve de bundan sonrakileri kritik edebileceğimiz bir mi’yardır. Peki, bilgelik peşinde olmak nasıl bir duruştur ya da bu duruş nasıl bir miyar sunar? Bu sorunun yanıtını kitabın girişinden alıyoruz: “İfrat ve tefrit uçlarında aşırılık değil ölçülülük, çatışmacılık değil uzlaşmacılık, ikicilik ve dışlamacılık değil çoğulculuk, indirgemecilik ve ayrımcılık değil diyalogculuk ve tamamlayıcılık, aşırı akılcılık ve görecelik değil eleştirel akılcılık, taklitçilik değil tahkikçilik gibi temel kavramlar ve onlardan çıkarılabilen, -örneğin- aklın, gönül, sezgi ve vahiy gibi bilgilenme yollarıyla, analizin sentezle, açıklamanın anlama ve yorumlama ile, makul düşüncenin makbul davranışla, tarihsel ve toplumsal olanın ideal ve evrensel olanla, öznel olanın daha nesnel olanla tamamlanması yollarının aranması”dır. (s. 10) Anlaşılacağı

üzere bilgelik, sözgelimi, pozitivizmi, özneliği ya da nesneliği, bunlardan birini diğerine yeğlemeksizin anlamaya çalışıp, makul bir çizgi geliştirebilmenin adıdır. Bunu kitabın ele aldığı sorunları okurken çok rahatlıkla müşahede ediyoruz. Bu çizgi, din felsefe ilişkisi, (s. 11 vd.), din bilim ilişkisi, (s. 97 vd.) kötülük problemi, (s. 159 vd) ölümden sonraki yaşam (s. 307 vd.) gibi din felsefesinin nazari sorunları karşısında olduğu kadar, dinler arası diyalog gibi pratik sorunlar karşısında da (s. 183 vd.) benimsenmiş ve başarıyla sürdürülmüş görünmektedir. Sorunlar öncelikle, bütün yönleriyle irdelenmiş, lehte ve aleyhte ileri sürülen görüşler anlatılmış ardından “bilgeliği” önemseyen tutumun yanıtı veya olası yanıtları verilmiştir. Bu yapılırken kuşatıcılığın, makuliyetin azami ölçüde dikkate alındığını da söylemeliyiz.

Yaran’ın geliştirmeye çalıştığı perspektif, şimdilerde unutulmuş olan, ama tam da içinde yer aldığımız uğrakta en çok ihtiyacımız olan bakış açısıdır. Unutulmuştur, zira kitapta da oldukça güzel bir biçimde gösterildiği üzere (s. 81. vd.) bu bakış açısı, tarihsel temelleri olan bir yaklaşımdır. Şimdilerde çok daha fazla ihtiyacımız vardır, çünkü henüz, İslam düşüncesi içinde hem kendimize karşı hem de çağdaş dünyaya karşı derli toplu bir şekilde savunulabilir yanıtlarımız yoktur. Bu noktada önemli olan, zaten geliştirilmiş olan yöntemlere bir yenisini eklemekten öte, metodolojiler yığını içinde yer alan İslami akla, bu şaşırılmışlığı giderecek bir miyar sağlamaya çalışmaktır. Bununla birlikte bilgelik peşinde olmayı, sözü edilen sorunlarımıza hazır çözüm olarak sunmak daha başta bilgelikle çelişen bir tutum olur. Sahici yaklaşım, bilgelik perspektifinin bizim bu sorunlarla yüzleşme mukavemetimizi artıracığı şeklinde görünmektedir. Zaten bu, başlangıç olarak yeterlidir.

Yazar, sonraki neşirlerinden de anladığımız kadarıyla bilgelik perspektifini farklı konular üzerinde geliştirmektedir. Felsefede kalıcı olmanın yollarından biri de belli bir nokta üzerinde vurgu yapmaktır, kanaatimizce bu konuda başarılı olunmuştur da. Yaran’ı, yarımlar “bilgelik peşinde olmakla” yad edecek görünmektedir.

Dr. Recep ALPYAĞIL*

* İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü.